

Samunt beleidsrelevant onderzoek 2007-2011

welzijn,
volksgezondheid
en gezin

Kwetsbare ouderen gevolgd. Een jaar later: thuis, of naar het rusthuis?

Bram Vermeulen
Prof. dr. Anja Declercq

Opzet Vlaamse Ouderen Zorg Studie

VoZs be vraagt **kwetsbare ouderen:**

- die thuiszorg gebruiken
- die in meer of mindere mate psychisch onwelbevinden of geheugenproblemen ervaren

+ hun **centrale mantelzorg**

- ➔ Gestandaardiseerde vragenlijst afgenomen door vrijwilligers
(face-to-face bij ouderen, indien mogelijk zelfstandig ingevuld door mantelzorgers)
- ➔ Steekproef van 487 kwetsbare ouderen en 320 centrale mantelzorgers
- ➔ Resultaten niet veralgemenen naar alle ouderen en mantelzorgers!

Kwetsbare ouderen gevolgd

1. Situering

2. Vragen

3. Resultaten

4. Besluit

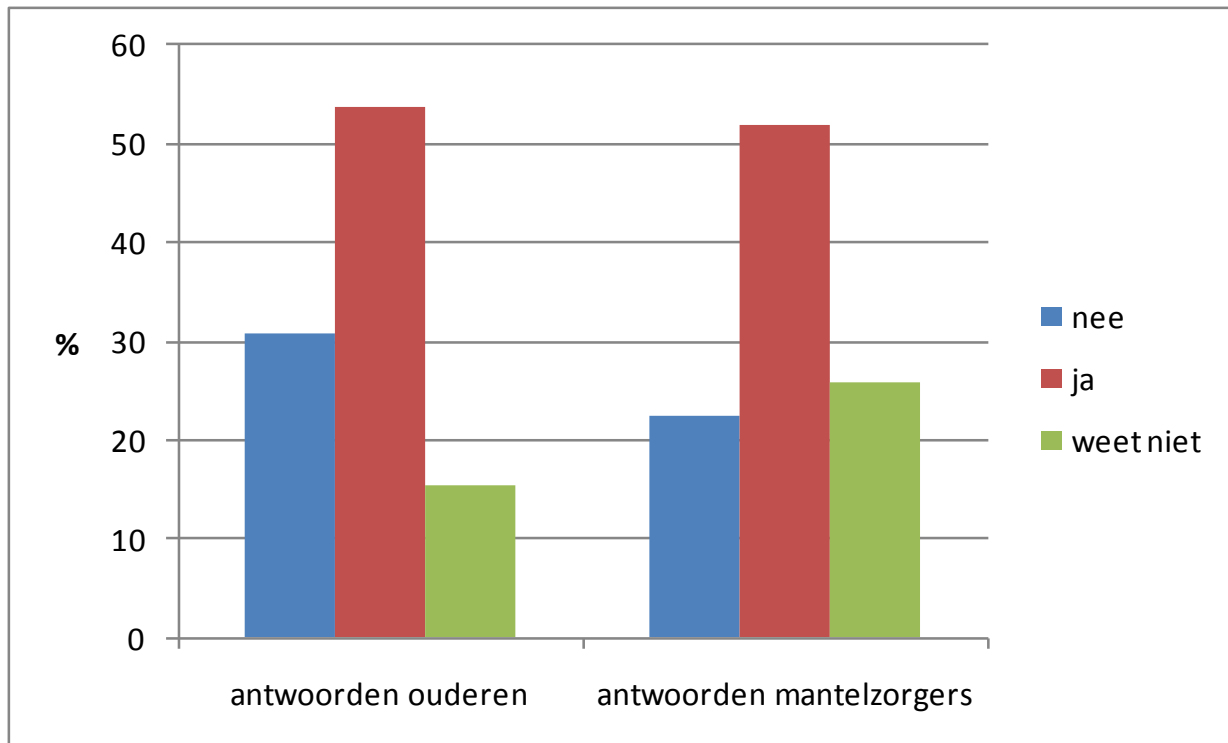
Draagvlak voor vermaatschappelijking van de zorg, met een focus op de thuiszorg

*“Er bestaat in Europa consensus dat ouderen **zo lang als mogelijk, zo zelfstandig als mogelijk** thuis willen (blijven) leven en volop deel willen blijven uitmaken van de gemeenschap waarin ze verblijven.”* (beleidsnota 2009-2014 Jo Vandeurzen)

- ➔ Desinstitutionalisering: van intra- naar extra- en transmurale zorg
cf. woonzorgdecreet: ook zorg buiten de muren aanbieden
cf. discussienota programmatie van (woon)zorgvoorzieningen

Zou u, indien nodig, gaan wonen in (eerste rusthuis waar men aan denkt)?

Zou u, indien nodig, de oudere laten wonen in (eerste rusthuis waar men aan denkt)?

➔ Ook voor mantelzorgers is een overstap van de oudere naar residentiële zorg niet altijd wenselijk

Vragen

- 1) Welke ouderen wonen een jaar later nog thuis?
- 2) Hoe evolueert het zorgprofiel van thuiswonende ouderen?
- 3) Hoe evolueert de levenskwaliteit van thuiswonende ouderen?
- 4) Hoe gaat het met de mantelzorgers een jaar later?

Kwetsbare ouderen gevolgd

1. Situering

2. Vragen

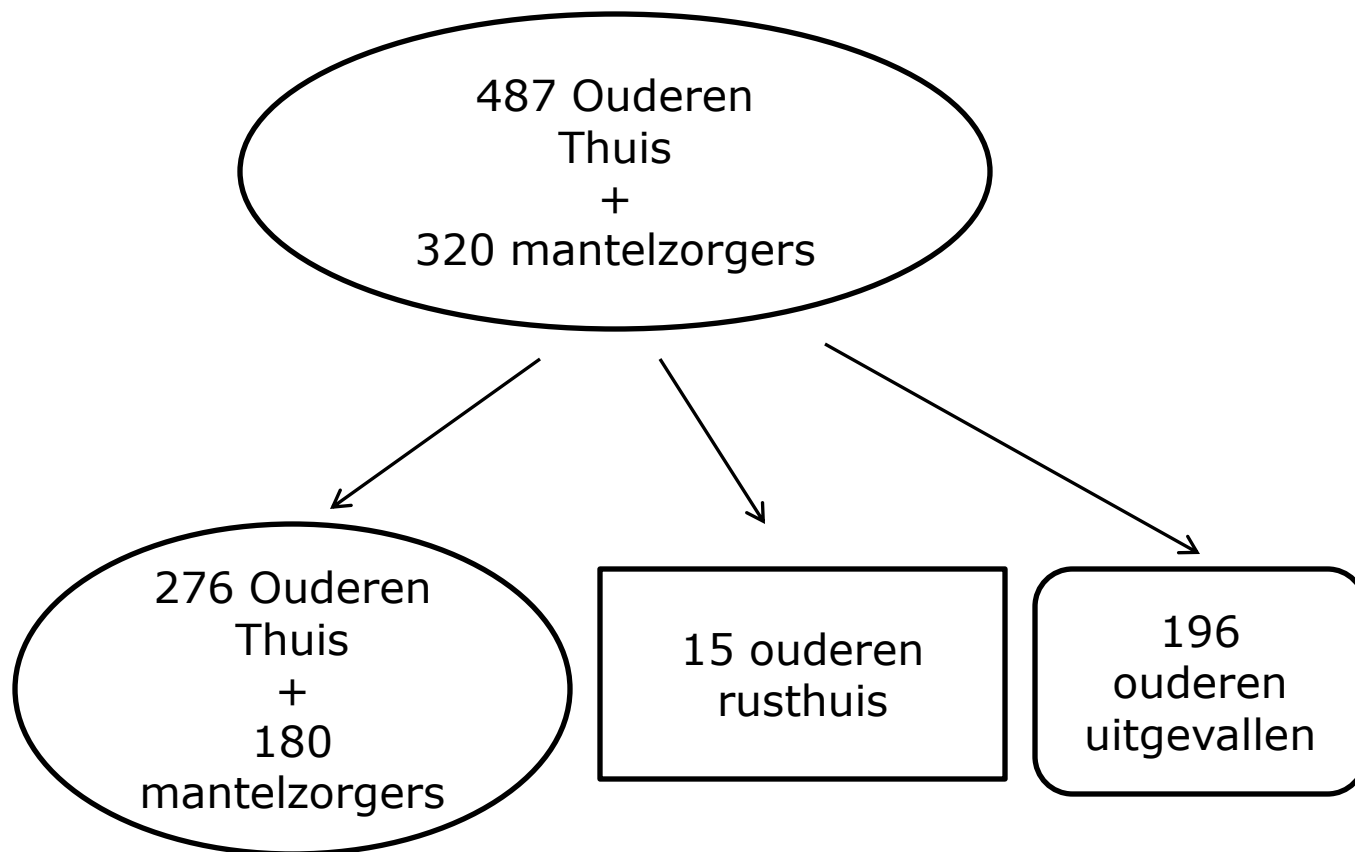
3. Resultaten

4. Besluit

Resultaten

1) Hoeveel ouderen wonen een jaar later nog thuis?

Wave 1:

Wave 2:
(1 jaar later)

Resultaten

1) Hoeveel ouderen wonen een jaar later nog thuis?

“Statistieken zijn als minirokjes, ze geven een vermoeden, maar verdoezelen de waarheid”

brief van mantelzorger voor 88-jarige vader, bijgesloten bij vragenlijst

- ➔ Moeilijke zorgsituaties verdwijnen makkelijker uit steekproef
- ➔ Voorspellers overstap naar rusthuis:
 - hogere leeftijd
 - slechtere subjectieve gezondheidstoestand
 - ernstigere geheugenproblemen

Resultaten

2) Hoe evolueert het zorgprofiel van de ouderen thuis?

Evolutie van de zorgbehoefte bij ouderen die een jaar later nog thuis wonen

	T1	T2
ADL zorgafhankelijkheid (gemiddelde; 0-5)	1,6	1,7
IADL zorgafhankelijkheid (gemiddelde; 0-7)	5,0	5,3
derpessieve gevoelens (gemiddelde; 0-15)	4,5	4,3
geheugenproblemen (gemiddelde; 8-40)	18,3	19,8

→ Zorgprofiel blijft stabiel na een periode van 1 jaar
 ... maar gemiddelden verbergen plotse veranderingen

2) Hoe evolueert het zorgprofiel van de ouderen thuis?

Evolutie van de ernst van geheugenproblemen bij ouderen die een jaar later nog thuis wonen (in %)

		ernst geheugenproblemen wave 2				
		kwartiel 1	kwartiel 2	kwartiel 3	kwartiel 4	
ernst geheugenproblemen wave 1	kwartiel 1	13,3	8,4	0,7	2,1	24,5
	kwartiel 2	4,2	14	5,6	0	23,8
	kwartiel 3	0,7	7	11,9	7	26,6
	kwartiel 4	0	0	2,1	23,1	25,2
		18,2	29,4	20,3	32,2	N=143

→ Toename van geheugenproblemen verloopt voortschrijdend

Resultaten

2) Hoe evolueert het zorgprofiel van de ouderen thuis?

Evolutie van de ernst van depressieve gevoelens bij ouderen die een jaar later nog thuis wonen (in %)

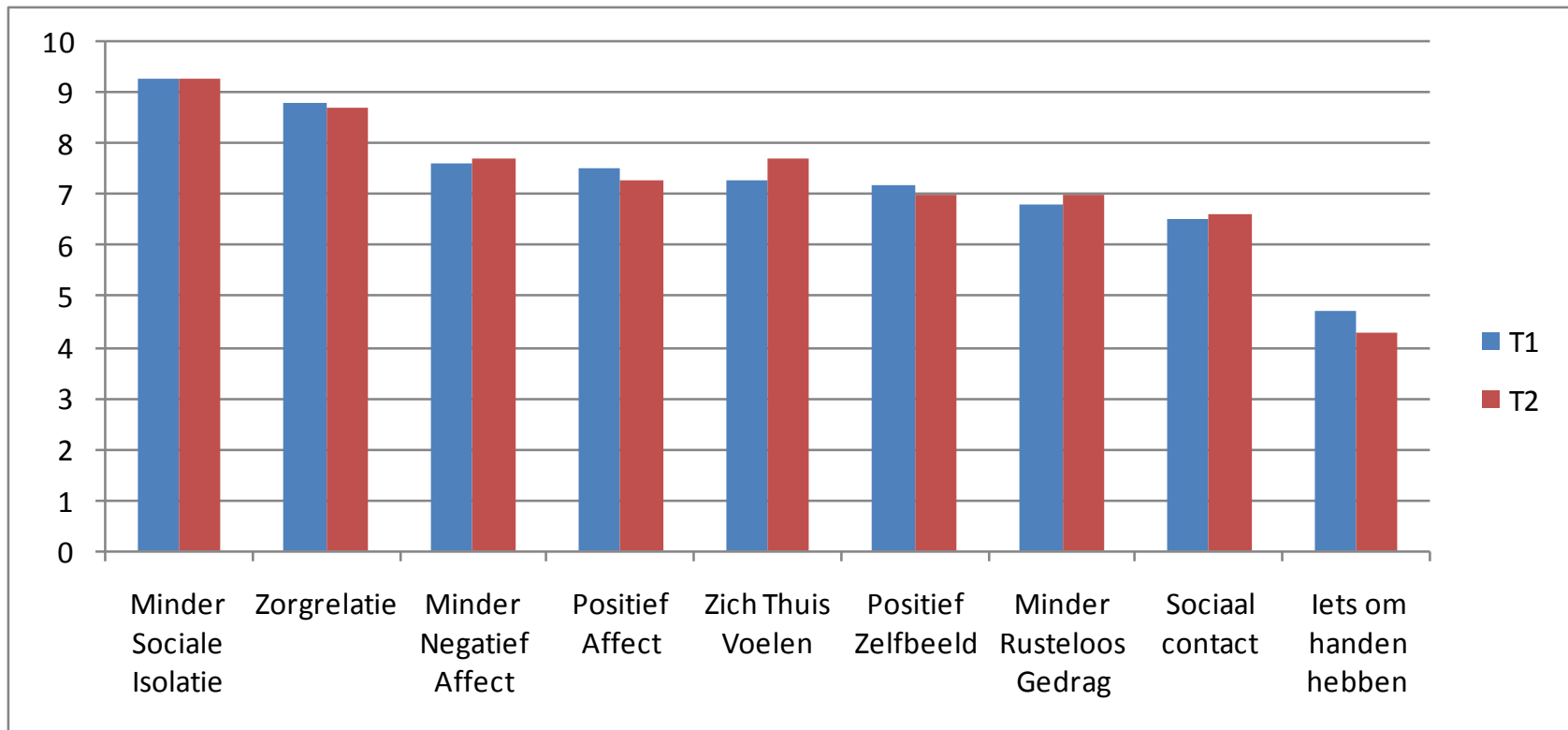
		ernst depressieve gevoelens wave 2				
		minimaal	mild	matig	ernstig	
ernst	minimaal	52,3	9,9	0,8	0,4	63,4
depressieve	mild	10,7	11,52	2,9	1,7	26,8
gevoelens	matig	1,2	2,9	1,7	0,4	6,2
wave 1	ernstig	0	0,8	1,7	1,2	3,7
		64,2	25,1	7	3,7	N=243

3) Hoe evolueert de levenskwaliteit van de ouderen thuis?

- Woonzorgdecreet en dementieplan Vlaanderen 2010-2014 vermelden expliciet dat de levenskwaliteit van de zorggebruiker moet worden gewaarborgd
- Belang levenskwaliteit als uitkomst- of resultaatsindicator, maar "*Evidence on what works best remains scarce*" (OESO, 2011)
- Gemeten via QUALIDEM (Ettema et al., 2007)= dementiespecifiek instrument waarin proxy multidimensionele levenskwaliteit van de oudere beoordeelt

3) Hoe evolueert de levenskwaliteit van de ouderen thuis?

Evolutie van levenskwaliteit bij thuiswonende ouderen

- ➔ Score van 0 t.em. 10: hoe hoger de score, hoe beter de levenskwaliteit
- ➔ Ouderen voelen zich goed thuis, maar hebben weinig om handen
- ➔ Problematiek van zinvolle tijdsbesteding bij thuiswonende, kwetsbare ouderen?

3) Hoe evolueert de levenskwaliteit van de ouderen thuis?

Samenhang van gemiddelde verschilscore voor geheugenproblemen en depressieve gevoelens met levenskwaliteit van de ouderen

	ernst geheugenproblemen	ernst depressieve gevoelens
Zorgrelatie	ns	ns
Positief Affect	-0.24**	ns
Minder Negatief Affect	-0,22*	ns
Minder Rusteloos Gedrag	-0,22*	ns
Positief Zelfbeeld	-0,31***	-0,18*
Sociaal Contact	ns	ns
Minder Sociale Isolatie	ns	ns
Zich Thuis Voelen	ns	-0,21*
Iets Om Handen Hebben	-0,20*	-0,20*

➔ Toename van geheugenproblemen en depressieve gevoelens belast levenskwaliteit

4) Hoe gaat het met de mantelzorgers een jaar later?

Samenhang van gemiddelde verschilscore voor geheugenproblemen en depressieve gevoelens met zorgervaringen van de mantelzorgers

	ernst geheugenproblemen	ernst depressieve gevoelens
goede aspecten van relatie	ns	-0,21*
positieve persoonlijke ervaringen	ns	-0,20*
afhankelijkheid	0,25**	ns
negatieve symptomen	0,30***	ns
problemen met zorgverlening	ns	ns
effect op familie	0,20*	ns
moeilijk gedrag	0,27***	ns
verlies	ns	ns
stigma	ns	ns

Toename van depressieve gevoelens bij ouderen weegt op de positieve mantelzorgervaringen

Toename geheugenproblemen bij ouderen gaat samen met intensere negatieve zorgervaringen

➔ WEDERKERIGHEID binnen dyade oudere-mantelzorgers

Kwetsbare ouderen gevolgd

1. Situering

2. Vragen

3. Resultaten

4. Besluit

Surveys botsen op inherente limieten bij het opvolgen van de meest kwetsbare ouderen:

- onvermijdelijke uitval is niet willekeurig
- non-respons en non-contact zijn niet willekeurig
- problemen met privacy bij het lokaliseren van respondenten

- Inzetten op monitoring van langetermijnzorg
- Vergelijkbaar en bruikbaar in verschillende zorgsettings (thuiszorg, ambulante, acute en residentiële zorg)
- Psycho-sociale component toevoegen binnen monitoring = verbinden van voordelen survey met voordelen van monitoring

Zorgsituatie en levenskwaliteit van ouderen zijn relatief stabiel:

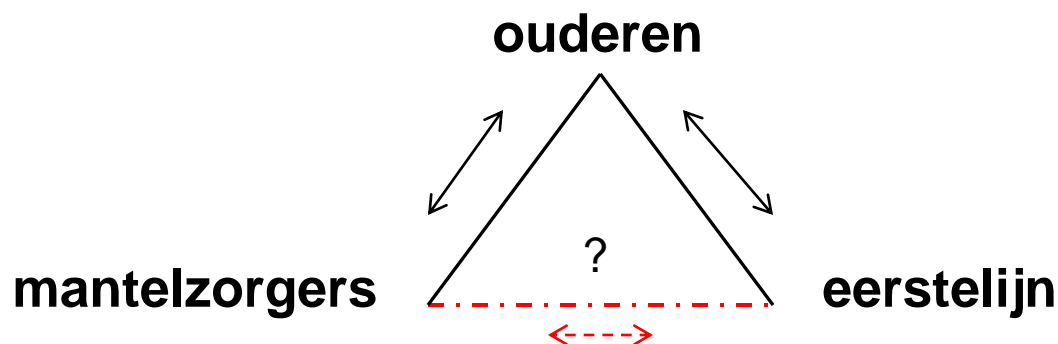
- binnen de setting van de thuiszorg
- over periode van 1 jaar

... maar achter deze stabiliteit zitten zorgsituaties waar het wel veel moeilijker gaat

➔ Kwalitatieve interviews met mantelzorgers en ouderen die het moeilijker hebben illustreren levensverhaal en complexiteit

Eerstelijns gezondheidszorg heeft belangrijke rol in waarborgen levenskwaliteit door hulpverlening bij depressieve gevoelens en geheugenproblemen

- Laagdrempelige, sensitieve, vroegdetectie van depressieve gevoelens
- Psycho-educatie in omgaan met geheugenproblemen
cf. thuisbegeleiding door dementieconsulenten
cf. basisvriendelijke dementiezorg
- Oog voor wederkerigheid binnen relatie oudere-mantelzorg

Bedankt voor uw aandacht Vragen? Discussie!

Reeds beschikbare feiten en cijfers:

1. Depressieve klachten bij kwetsbare ouderen die thuiszorg gebruiken
2. Zorggebruik, -behoefte en -tevredenheid bij kwetsbare ouderen
3. Een goede oude dag? Over de relatie tussen depressieve gevoelens, geheugenproblemen en kwaliteit van leven bij kwetsbare ouderen
4. Met de mantel der liefde? Over de kwaliteit van de relatie tussen kwetsbare ouderen en mantelzorgers
5. Mantelzorg, vanzelfsprekend!? Over zorgervaringen en noden van mantelzorgers van kwetsbare ouderen

anja.declercq@med.kuleuven.be
bram.vermeulen@med.kuleuven.be